

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ
В ЄДНОСТІ ЙОГО ІНВАРІАНТНОЇ І ВАРІАТИВНОЇ
СКЛАДОВИХ**

Г. О. Васьківська, д. пед. н.

За сучасних умов у старшій школі спостерігається надмірний обсяг знань, обов'язкових для засвоєння учнями (інваріантна освітня складова), що, з одного боку, призводить до навчального

перевантаження школярів, а з іншого – не дає змоги ефективно задовольнити їхні освітні потреби, пов'язані з подальшими життєвими планами. Перевантаженість старшокласників унеможливує об'єктивну оцінку власних можливостей, здібностей і знань, формування вміння приймати оптимальні рішення щодо здобуття освіти та майбутньої професійної діяльності.

Оскільки профільне навчання, диференціація змісту навчання в старших класах здійснюються на основі співвідношення базових і профільних предметів, курсів за вибором, кожен із них виконує певну функцію у реалізації завдань профільного навчання. Відповідно, на якість профільної освіти впливає стандарт, який має унормувати співвідношення між навчальними годинами, обов'язковими для вивчення, та тими, що зможуть обирати учні старшої школи.

Інваріантна освітня складова має загальноосвітню, загальнокультурну, світоглядну спрямованість і передбачає розвиток ключових компетентностей як необхідної основи успішної життєдіяльності індивіда в сучасному світі. Водночас варіативна складова забезпечує гнучкість структури шкільних навчальних планів, інтеграцію суміжних предметів, диференціацію, уніфікацію та гуманізацію освітнього процесу, тобто варіативна освітня складова може бути спрямована також на здійснення початкової професійної підготовки школярів і оволодіння ними певними професіями.

З огляду на це, плануються зміни у змісті освіти старшокласників, які зумовлять перегляд освітнього стандарту для основної та старшої школи щодо уточнення мети і завдань галузей, їх змісту, забезпечення завершення реалізації окремих змістових ліній на цих ступенях навчання тощо. Окрім того, пропонується розширити обсяг варіативної складової навчального плану, зокрема для здійснення профільної підготовки учнів.

Для реалізації сучасних вимог і запитів суспільства щодо профільного навчання, забезпечення індивідуальної орієнтованості змісту освіти старшокласників, гарантованого досягнення обов'язкового рівня загальноосвітньої підготовки випускників, реалізації індивідуальних програм профільного навчання необхідно забезпечити його дидактико-методичними розробками. Такі розробки розкриватимуть дидактичні засади організації профільного

навчання з огляду на інваріантну та варіативну освітні складові; дидактичні умови, за яких коригування змісту освітніх галузей забезпечить можливості для повноцінного здійснення профільного навчання у старшій школі; дидактичні можливості кожного освітнього компонента щодо формування в учнів ключових і предметних компетентностей.

Перевантаженість навчальним змістом окремих освітніх галузей, нечіткість та неконкретність деяких формулювань вимог до освітніх результатів, нераціональний розподіл навчальних годин між інваріантними і варіативними освітніми складовими, особливо в старшій школі, недостатня збалансованість значення освітніх галузей у змісті освіти не дає змоги повною мірою реалізувати на практиці новий зміст профільної освіти. Зазначені суперечності визначили актуальність проблеми формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових.

Уведення профільного навчання передбачає модернізацію змісту та структури освіти, що враховує реальність затвердження нових державних освітніх стандартів. Профільне навчання є складовою загальної проблеми модернізації змісту шкільної освіти. Розв'язання цієї проблеми дасть змогу зменшити неспівмірне навчальне навантаження на учнів основної школи і водночас забезпечити повноцінну освіту старшокласників відповідно до їхніх запитів, індивідуальних здібностей і нахилів. З введенням профільного навчання з'явиться реальна можливість усунути розрив і забезпечити наступність між загальною та професійною освітою.